

УДК 339.92

□Тимошук Г.О., ст. гр. МЕ-51

Лютак О.М., к.е.н., доцент

Львівський національний технічний університет

РОЗВИТОК ТРАНСКОРДОННОГО ТУРИЗМУ В РАМКАХ ЄВРОРЕГІОНУ «БУГ»

Розглядаються передумови розвитку туризму на українсько-польському прикордонні. Характеризуються головні види туризму, недоліки та проблеми туристичної діяльності для регіону. Визначено стратегічні напрями та перспективи розвитку туризму в області на найближчі роки.

Ключові слова: туризм, прикордонне співробітництво, інфраструктура, Волинська область, Люблінське воєводство.

Тymoshyk A., Lutak O.

DEVELOPMENT OF CROSS-BORDER TOURISM IN THE EUROREGION "BUG"

Considered main conditions for the development of tourism on Ukrainian-Polish border. Characterized main types of tourism, disadvantages and problems of tourism for the region. The strategic directions and prospects of tourism in the coming years.

Key words: tourism, border cooperation, infrastructure, Volyn region, Lublin voivodeship.

Тымошук А.О., Лютак Е.Н.

РАЗВИТИЕ ТРАНСГРАНИЧНОГО ТУРИЗМА В РАМКАХ ЕВРОРЕГИОНА «БУГ»

Рассматриваются предпосылки развития туризма на украинском-польской границе. Характеризуются основные виды туризма, недостатки и проблемы туристической деятельности для региона. Определены стратегические направления и перспективы развития туризма в области на ближайшие годы.

Ключевые слова: туризм, приграничное сотрудничество, инфраструктура, Волинская область, Люблинское воєводство.

Постановка наукової проблеми та її значення. Волинська область та Люблінське воєводство відрізняються нижчим рівнем соціально-економічного розвитку, ніж центральні райони України та

□ *Тимошук Г.О., Лютак О.М.*

Польщі. Співпраця прикордонних регіонів – один із факторів підвищення рівня їхнього соціально-економічного розвитку. Оскільки ці регіони мають схожі тенденції та проблеми розвитку, то докладання спільних зусиль у межах прикордонного співробітництва сприятиме вирішенню актуальних проблем. Активізація прикордонного туризму – стратегічний орієнтир соціально-економічного розвитку Волинської області. Саме тому дослідження прикордонного співробітництва Волинської області з прикордонними територіями Польщі у сфері туризму досить актуальне. Крім цього, питання необхідності покращення не лише спортивної, а й туристичної інфраструктури, розвитку туризму та рекреації, використання туристичних можливостей актуальне для прикордонних територій Польщі й України.

Аналіз публікацій із цієї проблеми. Співробітництву у сфері туризму транскордонних регіонів присвячено значну кількість робіт. Зокрема, І. А. Дубович досліджує основні проблеми та перспективи розвитку туризму на прикордонних українсько-польських територіях [3]. Питання розвитку прикордонного туризму, а саме передумови та сучасний розвиток туризму в Люблінському воєводстві, головні напрями розвитку туристично-рекреаційного комплексу Волинської області вивчала В. В. Ядошук [6]. Щодо публікацій польських учених, то ця наукова проблематика започаткована в працях А. Вавринюка, який досліджує розвиток агротуризму на прикордонних територіях України та Польщі [2], а також К. Жихоня [7], М. Чапської, які вивчали розвиток туризму в єврорегіоні „Буг”. Однак, праць, які б визначали основні види та сучасні тенденції розвитку туризму Волинської області з прикордонням Польщі, немає.

Головна мета статті – визначення основних рис транскордонного співробітництва Волинської області з прикордонними територіями Польщі у сфері туризму. Відповідно до мети дослідження розв’язувалися такі завдання:

- вивчення передумов розвитку туризму на українсько-польському прикордонні;
- характеристика основних видів, проблем туристичної діяльності Волинської області;
- визначення стратегічних напрямів розвитку туризму на найближчі роки.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих результатів дослідження. Для розвитку туризму на українсько-

польських прикордонних територіях вирішальне значення мають, з одного боку, природно-рекреаційні ресурси та історико-культурна спадщина, а з іншого, – якість та доступність туристичної інфраструктури. Українсько-польські прикордонні території характеризуються відносно високою комунікаційною насиченістю. Тут проходять автомобільні дороги й залізниці, що з'єднують країни Західної Європи з Україною й іншими державами [6, с.35].

Про унікальні природні ресурси польсько-українського прикордонного регіону свідчить існування на цій території п'яти національних парків (Шацький, Ківерцівський і „Прип'ять–Стохід” – на українській території та Поліський і Розточанський – на польській), а також понад 700 об'єктів природно-заповідного фонду. Враховуючи нинішню природно-ресурсну базу, пам'ятки історії, культури й архітектури, етнічну самобутність населення, мальовничі паркові ансамблі та природні ландшафти, найбільш прийнятними напрямками розвитку туризму на українсько-польських прикордонних територіях є: рекреаційний, культурно-історичний, етнічний, сільський, екологічний та ін.

Пошук на початку XXI ст. більш оптимальних підходів до захисту навколишнього середовища сприяв появі таких видів туризму, як екологічний та сільський. Адже, впровадження екологічного туризму на охоронних природно-заповідних територіях надасть змогу адаптування до моделей сталого розвитку, що мають спрямовуватися, з одного боку, – на збільшення потоку туристів на охоронних природно-заповідних територіях, а з іншого, – на розбудову інфраструктури для екологічно орієнтованих видів туризму. Найбільш поширеними формами екотуризму тут є кваліфікований пішохідний, агротуризм й етнографічний туризм [5, с.35].

Сільський туризм на прикордонних територіях Польщі почав розвиватися раніше, ніж в Україні. Координатором і стимулятором сільського туризму в Люблінському воєводстві є Люблінська спілка агротуристичних товариств із центром у Войцехові. Агротуризм, розвиваючись у Люблінському воєводстві, привів до певних позитивних зрушень у структурі зайнятості сільського населення, позитивно вплинув на зростання доходів домашніх господарств. Усі ці позитивні приклади розвитку агротуризму на польському прикордонні сприяли пробудженню інтересу до такого виду туризму й на українській території [2, с. 245].

Головною перепорою, яка стримує багатьох селян узятися за відпочинковий бізнес, є психологічна налаштованість, яка не завжди дає можливості їм спробувати заробляти гроші нетрадиційним, несільськогосподарським способом. Подолати її допомагають семінари, які служба зайнятості проводить спільно із громадською організацією „Волинські перспективи”, спеціалістами обласного молодіжного центру праці, Волинською дорадчою службою. Учасниками семінарів „Сільський «зелений» туризм – альтернатива зайнятості в сільській місцевості”, „Додаткові послуги в сільському туризмі” стали понад 540 безробітних у Любешівському, Горохівському, Камінь-Каширському, Ратнівському, Шацькому, Турійському, Любомльському районних центрах зайнятості. Сьогодні в області зареєстровано 67 гостинних агросадиб, які розміщені в 13 районах. Найбільше їх у Ківерцівському (17), Ковельському (11), Шацькому (9), Маневицькому (8), Любомльському, Турійському (по 6), Ратнівському (5) районах [1, с.10].

На території Волинської області та прилеглих прикордонних територіях Польщі є відповідна база для успішного розвитку культурно-історичного туризму. Зокрема, тут функціонує 76 музеїв (більше зі сторони польської частини – 39); 17 театрів і 108 кінотеатрів (на українській території – 11 і 47, відповідно); 303 туристичні бюро (113 – на українській території), п'ять центрів туристичної інформації (чотири – на польській території); чотири ботанічні й один зоологічний (м. Замость) сади. Більшість туристів відвідує такі міста і райони, як Люблін, Пулави, Замость, Любартов (Польща) та Шацьк, Луцьк, Ковель (Україна) [3, с.275].

Провівши аналіз статистичних даних щодо кількості туристів, які відвідали українсько-польські прикордонні території, можна відзначити, що динаміка показників взаємних туристичних обмінів України та Польщі відображає позитивну тенденцію, зокрема в рейтингу основних країн в'їзного туризму в Україну Польща посідає впродовж кількох років друге місце й показує щорічне збільшення обсягів туристичних потоків.

Кількість українських туристів, які виїжджають у Польщу, також щороку збільшується, незважаючи на окремі перешкоди на шляху здійснення туристичних поїздок, зокрема наявність асиметричного візового режиму на користь польських туристів. У рейтингу десяти основних країн виїзного туризму Польща, аналогічно до рейтингу в'їзних туристів, займає друге місце.

Існують істотні відмінності в туристичному взаємовідвідуванні між українсько-польськими прикордонними територіями. Із польських прикордонних регіонів до українських приїжджає більше туристів, ніж з українських до польських. Це пов'язано з такими чинниками, як різниця в економічному розвитку Польщі й України – вищим рівнем заробітної платні в Польщі; вступом Польщі до ЄС – уведенням візового режиму для громадян України, які перетинають українсько-польський кордон й ін.

Поряд із позитивними зрушеннями, пов'язаними з розвитком туризму, у туристичній сфері прикордонної Волинської області є чимало проблем:

- відсутність науково обґрунтованих рекомендацій щодо раціонального використання природних територій області;

- розрив між існуючими вимогами туристів і кваліфікацією працівників туристських, санаторно-курортних територій області;

- відсутність підрозділів із питань туризму в структурі виконкомів міських рад, райдержадміністрацій;

- невідповідність якісних характеристик й організаційно-економічних механізмів функціонування рекреаційної та транспортної інфраструктури;

- незадовільний стан під'їзних шляхів до об'єктів туристських відвідувань;

- відсутність державного фінансування заходів, спрямованих на популяризацію туристського продукту області на внутрішньому та міжнародному ринках туристичних послуг;

- невідповідність переважної більшості закладів розміщення міжнародним стандартам;

- високий ступінь морального та фізичного зносу матеріально-технічної бази підприємств, технологічна відсталість,

- низький рівень комфортності проживання та послуг, які надаються;

- низька ефективність чинних механізмів заохочення інвестицій щодо будівництва й реконструкції готелів й інших об'єктів туристичної та курортно-рекреаційної сфери;

- недоліки туристично-екскурсійних маршрутів [7, с.162].

Задля покращення ситуації розвитку туризму на українсько-польському прикордонні доцільним є застосування таких практичних заходів:

– забезпечити дотримання всіх екологічних норм і заходів у межах екологічної політики в секторі туризму, незалежно від розмірів конкретного підприємства чи виду туристсько-рекреаційної діяльності;

– забезпечити належне управління діяльністю в секторі туризму та рекреації в таких охоронних районах, як природні національні, ландшафтні та народові парки, а також на інших територіях, узятих під охорону;

– доцільно планувати розвиток інших видів економічної діяльності (наприклад сільського господарства) так, щоб вони не призводили до винищення й деградації туристсько-рекреаційних ресурсів, які мають важливе значення для туристської індустрії (скажімо, для розвитку сільського зеленого туризму, який має пріоритетне значення у євро регіоні „Буг”);

– забезпечити, щоб розвиток таких основних об’єктів інфраструктури, як мережа автомобільних шляхів або система водопостачання, сприяв задоволенню потреб не лише туристської індустрії, а й інших сфер діяльності євро регіону „Буг”;

– уживати заходів щодо пом’якшення наслідків сезонного характеру туристської діяльності шляхом створення можливостей для забезпечення зайнятості населення в періоди малої активності в місцях відвідування, які значно залежать від туризму;

– розробити ефективну й справедливую стратегію оподаткування в секторі туризму, яка сприятиме стійкому розвитку туристської індустрії у євро регіоні „Буг”;

– забезпечити широке розповсюдження економічних вигод від туризму серед місцевого населення з тим, щоб жителі були глибоко зацікавлені в збереженні ресурсної бази індустрії туризму [4].

Для координації реалізації заходів із розвитку туристичного та курортно-рекреаційного комплексу українсько-польського прикордонного регіону доцільно розробити спільну українсько-польську стратегію транскордонного розвитку у сфері туризму та рекреації на 2010–2014 рр. для Львівської, Закарпатської, Волинської областей та Підкарпатського, Люблінського воєводств, а також план заходів її реалізації, які сприятимуть покращенню туристичної інфраструктури, розробці спільних туристичних продуктів й ефективному використанню туристичного потенціалу на внутрішньому та міжнародному рівнях

Перспективи розвитку українсько-польського прикордонного співробітництва в галузі туризму можуть виявитись успішними, особливо в регіонах із найвищим потенціалом для розвитку рекреаційного та краєзнавчого туризму. Транскордонне співробітництво на українсько-польських прикордонних територіях у галузі туризму сприятиме підвищенню їх іміджу, поглибленню безпосереднього партнерства між туристичними підприємствами й організаціями і прикордонних регіонів, і країни загалом, вивченню та впровадженню досвіду інших держав для регіонального регулювання й стимулювання галузі, налагодженню контактів з іноземними представництвами, громадськими організаціями тощо.

Висновки. Волинська область та Люблінське воєводство мають широкі можливості для співпраці в галузі туризму. Найбільш поширеними напрямками розвитку туризму на українсько-польському прикордонні є рекреаційний, культурно-історичний, сільський та екологічний. У рейтингу десяти основних країн в'їзного та виїзного туризму Польща займає друге місце. Проте, поряд із позитивними тенденціями в розвитку прикордонного туризму Волинської області та Люблінського воєводства є чимало проблем, вирішення яких сприятиме підвищенню іміджу цих прикордонних регіонів, поглибленню безпосереднього партнерства між туристичними підприємствами й організаціями і прикордонних регіонів зокрема, і країни загалом. Подальші наукові дослідження будуть пов'язані з аналізом проблем розвитку туризму Волинської області та Люблінського воєводства й визначенні перспектив співпраці у сфері туризму.

1. Блінова В. За досвідом – до сусідів / В. Блінова // Волинь. – 2007. – 5 черв. – С. 10.
2. Вавринюк А. Сільський туризм як перспективний напрям транскордонного співробітництва в євро регіоні „Буг” / А. Вавринюк // Проблеми розвитку прикордонних територій та їх участі в інтеграційних процесах : матеріали III Міжнар. наук.-практ.конф. ; Луцьк, 12–13 жовт. 2012 р. / за ред. В. Й. Лажника, С. В. Федонюка. – Луцьк : РВВ „Вежа”, 2006. – С. 244–246.
3. Дубович І. А. Особливості та перспективи розвитку українсько-польського транскордонного співробітництва у галузі туризму / І. А. Дубович, Т. П. Василенко, О. В. Вичка // Наук. вісн. Нац. лісотехн. ун-ту України. – 2005. – Вип. 15.7. – С. 274–278.
4. Мігушенко Ю. В. Обґрунтування пріоритетів спільної українсько-польської стратегії транскордонного розвитку в сфері туризму в умовах підготовки до проведення Євро–2012 / Ю. В. Мігушенко, В. В. Засадко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/Monitor/mart2009/16.htm>.

5. Спільна українсько-польська стратегія транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Підкарпатського воєводства, Волинської області, Львівської області 2005–2015 – 50 с.
6. Ядощук В. В. Туристичні аспекти, що реалізуються в євро регіоні „Буг” за участю структур ЄС // за ред. В. Й. Лажніка, С. В. Федонюка. – Луцьк : РВВ „Вежа”, 2005 – С. 35
7. Źychoń K. Kulturowe warunki i współpracatransgranicznaPolski z Ukrainą / K. Źychoń //Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво : міжнародні відносини, економіка, політика, географія, історія, право : / за ред. В. Й. Лажніка, С. В. Федонюка. – Луцьк : РВВ „Вежа”, 2004. – С. 162–164.